

REVISTES PUBLICADES PELS ESTUDIANTS DE MEDICINA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

SABATÉ i CASELLAS Ferran

CALBET i CAMARASA, Josep M.

Unitat d'Història de la Medicina. Universitat de Barcelona

RESUM: Hem recollit o referenciat i estudiat vint-i-sis títols de revistes publicades o participades pels estudiants de medicina de la Universitat de Barcelona, amb la col·laboració en algunes ocasions d'algun professor. Aquestes publicacions, discontinües i de caràcter efímer, tenen un cert valor testimonial del moment i del grup que les van produir. Volem contribuir a revalorar aquestes publicacions estudiantils, que complementen el quadre històric del desenvolupament de la medicina acadèmica.

Paraules clau: Revistes; Estudiants de medicina; Valor testimonial. Universitat de Barcelona.

RESUMEN: Hemos recogido y estudiado 22 cabeceras de revistas publicadas o participadas por los estudiantes de medicina de la Universidad de Barcelona, con la participación de algún profesor. Estas publicaciones, sin continuidad y de carácter efímero, tienen un cierto valor testimonial del momento y del grupo que las editaron. Queremos contribuir a la revalorización de estas publicaciones estudiantiles, que completan el panorama histórico del desarrollo de la medicina académica.

Palabras clave: Revistas; Estudiantes de medicina; Valor testimonial. Universidad de Barcelona.

*

INTRODUCCIÓ

Existeix una llacuna en el coneixement i conservació de les publicacions periòdiques fetes per estudiants de medicina de la Universitat de Barcelona. Això és degut a diferents raons: la situació transitòria dels seus autors com a estudiants, el caràcter efímer de les mateixes publicacions i als continguts de tipus circumstancial, humorístic o autoformatiu. El seu to hiperocrític i desenfadat, no sempre fou acceptat per un professorat conservador.

L'estudi d'aquestes publicacions té un interès testimonial, per les dades que aporta sobre les persones i les circumstàncies d'una generació de professors i estudiants en un context acadèmic, històric i social determinat. Ens permet conèixer les inquietuds i aspiracions d'una determinada promoció d'estudiants; les valoracions que fan els mateixos estudiants dels professors, de les instal·lacions i de la formació rebuda.

Del material estudiat, podem distingir tres etapes, amb característiques pròpies. El primer període seria el segle XIX, a partir de la restauració de la Universitat a Barcelona. El segon període abraçaria el primer terç del segle XX, fins a la guerra civil espanyola. I el tercer, fins als inicis del segle XXI.

Senyalem aquí, la manca de col·leccions completes i la dispersió dels materials entre institucions públiques, privades i particulars. Manca un estudi detallat, una catalogació i la digitalització dels materials.

SEGLE XIX

Les primeres publicacions apareixen a la segona meitat del segle XIX, en el context de les associacions d'alumnes, creades en aquesta època, amb la finalitat de completar la formació, eminentment teòrica, rebuda a la Facultat, i estimular l'aprenentatge clínic. Totes estan escrites en castellà.

1. Memòries manuscrites

Inicialment trobem <Memòries manuscrites> (Biblioteca General de la U.B.) de les sessions realitzades i registrades al "*Libro de Actas de las Academias de la Facultad de Medicina y Cirugía. Años de 1847-1850*". Aquests fulls mostren una clara finalitat docent. Constituïen un complement a l'ensenyament oficial de la Facultat. Son difícils de consultar, perquè no han estat publicades (1).

2. Boletín Médico Escolar

Format 300 x 200 mm. La primera revista d'estudiants com a tal es el "*Boletín Médico Escolar*" (Biblioteca Fundació Uriach), de curta durada, fins al 21 de maig de 1880, amb 13 números i 52 pàgines. El catedràtic Joan Giné i Partagàs va ser el capdavanter del positivisme a la nostra Facultat. Projectà un canvi ideològic profund de la nostra medicina. Conscient de la indiferència de la majoria dels seus companys de claustre, va confiar en els alumnes l'esforç del canvi. És per això que oferí la seva revista "*La Independencia Médica*" per vehiculitzar el "*Boletín Médico Escolar*". Sortia els dies 1 i 21 de cada mes; i el primer número es de l'1 de novembre de 1879. Tenia dos parts: una teòrica, la "*Sección científ-*

ca” i les “*Notas clínicas*” elaborades per un estudiant sobre casos vistos a les sales de l’hospital que dirigien els professors Giné, Bonet, i Robert. Entre els col·laboradors trobem a Miquel A. Fargas, Josep Armangué Tuset, Victor Azcarreta Colau, Pere Benito López, Joan Freixas i Freixas, Bonfill Garriga Puig, Manuel Ribas Perdigó i Josep Viladecans Antonell (2).

3. El Ateneo Médico

El 1880 és menciona un altra revista, “*El Ateneo Médico*”, amb el subtítol de “*Periodico Científico Estudiantil*”. L’Ateneu d’Alumnes Interns va ser creat el 1880 (3),

4. El Alumno Médico

Revista científica estudiantil. Esmentada al “*Boletín Profesional del Laboratorio*”, 1880, pàgina 167. No hem vist aquesta revista, que podria tractar-se de l’anterior .

5. Boletín del Ateneo de Alumnos Internos de la Facultad de Medicina de Barcelona

Format 220 x 150 mm. L’u de gener de 1882 aparegué el “*Boletín del Ateneo de Alumnos Internos de la Facultad de Medicina de Barcelona*” (Biblioteques de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, i de la Fundació Uriach), mensual, amb un contingut i finalitat similar a l’anterior. El número 4 correspon al mes d’abril del mateix any, on hi trobem un encès elogi de la figura de Darwin amb motiu de la seva mort, un article que demostra l’esperit liberal i progressista d’aquells alumnes. Deixà de publicar-se i reaparegué amb el número 5 el mes de febrer de 1883, i es van editar conjuntament els números 6,7 i 8, que corresponien als mesos de març, abril i maig de 1883, que sembla ser l’últim. Al número 6, Valentí i Vivó hi escriu un article sobre els alienats i les reformes legislatives; en el mateix exemplar l’alumne Luis Millares exposa la seva preferència per la cremació dels cadàvers sobre la inhumació. El consell de redacció de la revista estava format per Pere Benito López, Francesc Bonsomba Bonet, Joan Freixas i Freixas i Gil Saltor Lavall. Posteriorment s’hi van afegir Josep Fraxedas Bartomeu, Josep Viladecans Antonell, Paulí Casals Duch, Josep Rey Gutiérrez i Andreu Avel·lí Martín Montellà. Van ser nombrosos els alumnes que hi van col·laborar. La redacció estava a la cambra de guàrdia dels alumnes interns. La impremta fou la de Baseda i Giró del carrer Villarroel, 17; però mes tard fou la de Lluís Tasso i Serra, del carrer Arc del Teatre, 21. L’objectiu de la revista era despertar el sentiment d’emulació pel progrés de la medicina. Comptava amb les seccions: Doctrinal, Clínica (mèdica, quirúrgica i obstètrica), Crònica de l’Ateneu, i varietats. També hi col·laboraren alguns catedràtics com el propi Giné i Partagàs, Bartomeu Robert, Jaume Pi i Suñer, Rafael Rodríguez Méndez i Ignasi Valentí Vivó (4).

6. El Eco de las Clínicas

Del 1885 al 1887 aparegué el títol “*El Eco de las Clínicas*”, publicada pel Cos d’Alumnes Interns de la Facultat de Medicina de Barcelona (5). Posteriorment l’entusiasme s’anà refredant i la pròpia entitat va desaparèixer.

7. La Acadèmia

Format 260 x 170 mm. A l'any 1888 tenim notícia d'aquesta altra revista, "*La Acadèmia*" (Biblioteca de Catalunya), amb el títol escrit en blanc sobre un dibuix de la façana principal de l'edifici històric de la Universitat de Barcelona i subtitulada "*Semanario Escolar*". La redacció i administració eren al carrer Tallers, 51 i 53, així com l'impremta de Redondo i Xumetra, al mateix domicili. Constava de 8 planes, i s'estructurava en Seccions: Científica, Notícies, Literària, Regional i Recreativa. El preu de subscripció era: del número solt, 0,10 pts.; trimestral 1,00 pts.; províncies 1,5 pts; endarrerit 0,20 pts. Hem pogut consultar els números: 1 de l'1-XII-1888; núm. 2, 13-XII-1888; núm. 3 del 20-XII-1888; núm. 4, 10-I-1889; núm. 16 del 4-IV-1889. En l'Editorial de presentació hi diu: "*La necesidad imprescindible de que la ilustrada clase estudiantil sentia de un eco fiel de sus aspiraciones y sentimientos y un defensor verdad de sus sagrados intereses morales y materiales*".

PRIMER TERÇ DEL SEGLE XX

Aquest és un període de gran vitalitat i creativitat, molt influït pels Congressos Universitaris Catalans de 1903 i 1918, que promogueren el catalanisme i la renovació pedagògica, i on els metges i els estudiants de medicina hi tingueren una participació molt activa. Aquesta doble preocupació, apareix clarament reflectida en totes les publicacions d'aquesta època.

8. L'Ull Clínic

Format 270 x 180 mm. L'any 1900 apareix una revista titulada "*L'ull clínic*" (Arxiu Històric de Barcelona), amb el subtítol "*Periodich independent y humorós, portaveu dels estudiants de medicina d'aquesta Facultat; que sortirà mentres hi hagi qui'l compri, los días 10 y 25 de cada mes*", escrit en català prefabrià. Dirigida per Josep Castanyer, es publicaren 6 números. Direcció carrer Raurich, 3, impremta Badia, carrer Dr. Dou, 14. Punt de venda: peu de la creu del pati de l'Hospital. Preu 0,15 cts.; un mes 0,25, i tres mesos 0,60. Sembla que un dels fundadors va ser Francesc Gallart Monés. Els col·laboradors signaven amb pseudònims: Microbi, F. de Douglas, Bum, Emplast de Beslier, Dr. Reuma, Epifisis, E. Ritema, Lucas Gomeuski, etc. Portava articles humorístics, notes i anuncis de llibres de medicina. El número 3 és del 22 de gener de 1901 i el 4 porta la data del 31 de gener de 1901; s'edita fins el 27 de febrer del 1901. La redacció de la revista va promoure el Tercer Certamen Humorístic de la Xeringa. Al núm. 6, dediquen alguns versos a condeixebles Ròmul Malet, Oliveres Franquet, Rivas Valero, Iglesias Carulla, Suñé Molins. Es van queixar dels metges substituïts que es quedaven amb els clients del titular; els que fan conductes a preus rebentats; els que es relacionen amb algun apotecari

que els hi dóna un tant per cent; els que es comprometen a no cobrar les visites si no es cura el malalt, etc. Per tot això, també tenia una finalitat deontològica.

9. Almanach de l'Ull Clinich

La revista anterior va anunciar un "Almanach de l'Ull Clinich" que ningú no ha vist (6).

10. Universitat Catalana. Butlletí mensual. Portaveu dels escolars catalans.

Format 226 x 140 mm. El 12 de novembre de 1900 sortia "*Universitat Catalana. Butlletí mensual. Portaveu dels escolars catalans*" (Arxiu Històric de Barcelona). Dirigida per Joan Solé i Pla, que fou posteriorment un destacat metge i dirigent polític. Es van publicar 15 números, fins el gener de 1902. La redacció al carrer Canuda, 4, pral, i la Impremta de Fidel Giró. Tenia 16 pàgines. Portava articles doctrinals i literaris, i el seu objectiu era aconseguir la catalanització de la universitat.

El gener de 1904 reapareix, amb el subtítol de "Revista mensual d'Educació Nacional. Orgue de les entitats escolars i docents catalanes". Dirigida pel mallorquí Cebrià de Montoliu i de Togores, la redacció estava al carrer Riera Alta, 21-35; impresa a la tipografia de L'Avenç, de la Ronda Universitat, 20; tenia un format de 270 x 185 mm. Els objectius eren els mateixos de la primera època: assolir una universitat lliure i catalana. Hi eren representats la "Federació Escolar Catalana", el "Centre Escolar Catalanista" i l'"Agrupació Escolar Catalanista Ramon Llull". Formaven el consell de redacció Joan Banús, Pompeu Crehuet, Joan de la Creu Cuadrado, Oriol Martorell, Eugeni d'Ors Rovira, Joan Solé i Pla, Joan Vallès i Pujals, i Emili Vallès i Vidal. Entre els col·laboradors hi destaca el metge Jeroni Estrany amb un article titulat "La Ciència i l'Art" (gener 1904), i M. Farreras Munner amb un article sobre els "Hematozoaris del paludisme" (maig 1904).

Participació del Centre Escolar Catalanista:

-Eusebi Nunell i Font, de l'Acadèmia de Medicina del C.E.C., parlà sobre "*Fisiología patològica del ronyó*".

-Justí, sobre "*Etiologia de la neurastènia*".

-Català de Gand, sobre el "*Iodoform*" (febrer 1904).

El catedràtic Gil Saltor i Lavall sobre "*Consideracions generals sobre'l tractament de les dermatosis*".

-Manuel López Coll, de la secció de Farmàcia parlà de "*La farmàcia i les ciències farmacèutiques*".

Participació de la Federació Escolar Catalana:

En aquesta entitat hi havia una Acadèmia de Medicina i va constituir una junta amb Frederic Brassó Villaret de president; Josep Roig i Raventós de secretari; Enric Samsó

Tusquets de vicesecretari (morí el 1908); Joaquim Capdevila Clot de tresorer i els vocals Josep Basas Lladós, Pere Fuster Campderà, Antoni Raventós Aviñó; parlà sobre “*El paper de la cirurgia en les supuracions*” i a l’Acadèmia de Farmàcia Joan Suaso presentà el treball “*Estudi dels glicols, especialment l’etilènic*” (març 1904).

El catedràtic Miquel Arcàngel Fargas presentà el tema “Tractament de la infecció puerperal” i Pere Nubiola el “*Fonament de les intervencions obstètriques*” (maig 1904). En el número d’octubre, es feia referència a la sessió inaugural dels Estudis Universitaris Catalans. L’últim número que hem vist correspon al 9 de desembre de 1904 (7).

11. La Jove Catalunya

Format 235 x 150 mm. “*La Jove Catalunya*” (Arxiu Històric de Barcelona) era el “Portaveu de la Federació Escolar Catalanista”. Tenia una periodicitat mensual. Va sortir el primer número el 10 de novembre de 1906. Dins de la Federació hi havien diverses acadèmies d’estudiants. L’Acadèmia de Medicina tenia com a president a Francesc Veciana Espanol i a Joan de la Creu Puig de la Bellacasa com a secretari; Joan Oliver Durand com a tresorer; Pere Salad Martin com a bibliotecari i com a vocals, Ricard Tiffon Vila i Josep M. Font Cabot. El catedràtic Miquel Arcàngel Fargas hi va pronunciar la conferència inaugural de curs, amb el tema “*Influència social de la blenorràgia*” (transcrita al núm. 5 de la revista). També ens informen de les conferències que Jesús Bellido va donar sobre la Fisiologia.

L’Acadèmia de Farmàcia tenia la junta directiva següent: Josep Vinyeta Urgell de president; Modest Cuixart Panella de secretari i Anton Ferrer de tresorer; Ramon de Ciurana Cunill, bibliotecari i com a vocals Marian Solà Colau i Ramon Domènech Nicolau. En Joan Morell Sanuy hi va pronunciar una conferència sobre l’estat actual de la Farmàcia.

L’objectiu de la revista fou estimular els estudiants en l’aprenentatge de coneixements i en establir relacions directes amb els catedràtics (8). L’últim número que hem vist correspon al 28 d’abril de 1907.

12. Labor. Revista mèdica escolar bimensual

“*Labor. Revista mèdica escolar bimensual*” apareix el 1907, en castellà, dirigida per M. Farreras Munner, posteriorment metge i veterinari militar. Encara es publicava el 1909 (9).

13. El Recte

“*El Recte*” (Biblioteca de Catalunya) aparegut l’1 de febrer de 1909, amb el subtítol de “Portaveu quinzenari escolar”. Es presenta com a “Quinzenari portaveu de totes les inspiracions y aspiracions dels estudiants de Barcelona y pobles de l’agregació”. “Fan de cós de Redacció un nucli d’estudiants de lo milloret que corre”. “El Recte confia en

l'ajuda de tots els estudiants de bona voluntat". Redacció i administració, carrer Provença, núm. 202. Preu 10 cèntims Periòdic humorístic escrit pels estudiants de la Facultat de Medicina, on diuen: "La alegria ha fugit de la Facultat de Medicina... Aixó no's pot tolerar; está be que's perdin els bons propòsits d'estudiar que's tenen a primeries de curs; que's perdi, si voleu, una partida de caramboles...; pero senyors, que's perdi el bon humor estudiantil, ja no es soportable, ni es digne, ni fa guerrero. Hem vist desaparèixer les antigues societats de bon humor escolar que en altres temps s'havien constituït; hem vist morir institucions tan honorables com les "Trompades literàries"; hem vist fondres en mitj del gel de la indiferència, les estudiantines de Carnaval, dels estudiants, en fi, ho hem vist tot". Firmen amb pseudònim: Dr. Carquinyoli (10).

14. Acció Universitària

Format 280 x 210 mm. El 4 de desembre de 1929 es publicà el primer número d'"*Acció Universitària*" (Arxiu Històric de Barcelona). Revista setmanal. Sortia els dimecres, amb 8 pàgines a tres columnes, redactada per estudiants. La redacció estava situada al carrer Caçadors, 4, pral., i impresa al carrer de la Boqueria, 20. Preu 20 cèntims. Van aparèixer dos números. Pel que es desprèn de l'editorial, sembla que era una reaparició; encara que posa any 1, núm. 1. Al primer article, signat per Llibert Estartús, es fa al·lusió a la mort recent del Dr. Jaume Ferran. Van promoure una enquesta amb tres preguntes:

- 1./ Es encertat el pla d'estudis?
- 2./ Com poden entrar a la Universitat de Barcelona els obrers?
- 3./ Cal tenir un interès polític o un interès de classe?

Amb aquest estament estudiantil hi van col·laborar dos metges que hi van impartir conferències. La primera, de Narcís Serrallach Mauri, sobre la informació que calia donar respecte al tractament de les gonocòcies i la segona de Dídac Moxó Queri, sobre l'examen coprològic en el diagnòstic de les malalties intestinals (11).

15. Archivos de la Agrupación Escolar Marañon

La revista "*Archivos de la Agrupación Escolar Marañon*" portaveu d'una associació del mateix nom, va aparèixer el maig del 1931, amb una periodicitat mensual. Tot i que no hi consta d'una manera explícita, sembla que el director o redactor principal era Fèlix Martí Ibáñez. Al primer número diuen que han escollit el nom de Marañon, per considerar-lo "*la más fulgurante luminaria de la medicina española*". Felix Martí Ibañez pronuncià el discurs inaugural el 6 de març de 1931. L'Agrupació nasqué amb el propòsit de continuar la formació mèdica fora de les aules. Afirmà que de bon començament eren quatre estudiants i poc després set (12). Els seus objectius eren estrictament "culturals i científics". Foren col·laboradors de la revista Narcís Serrallach Mauri i Carles Pol Aleu. Tenia les mateixes dimensions que els "*Archivos del Instituto de Medicina Práctica*" i la

mateixa adreça de redacció, carrer Astúries núm. 89 de Barcelona (seu de l'Institut de Medicina Pràctica).

16. Butlletí de l'Agrupament Escolar de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya

Però el fruit més esponent d'aquest període fou "L'Agrupament Escolar de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya", que publicà entre 1929-1935 un modèlic "Butlletí de l'Agrupament Escolar". Sens dubte, la millor revista feta per estudiants de medicina i en català. Aquesta publicació tenia una alta qualitat formal i de continguts variats: editorials, articles científics, culturals, artístics, notícies, reportatges, etc. La redacció coincidia amb la dels "Annals de Medicina" al carrer de Llúria, 7, pral. i posteriorment a la Via Laietana, 31. La impressió fou inicialment a la Tipografia Occitània i posteriorment a la impremta Badia. Com a redactors hi trobem noms que després foren figures destacades de la medicina catalana com Alfons Trias i Maxenchs, Antoni Tomàs, Xavier Farrerons Co, Vicenç Artigas Riera, Lluís Moragas Pomar, Joaquim Nubiola Sostres, Alfons Puig i Pou, Jordi Vallès i Ventura, Lluís Batalla Sabaté, Jaume Elías Cornet, Josep Paravisini Parra. Amb col·laboracions de professionals com Manuel Corachan Garcia, Emili Mira Lopez, Miquel Baltà Botta, Jaume Peyrí Rocamora, Josep Puche Àlvarez, Antoni Trias i Pujol, Jesús M. Bellido Golferichs, Pere Nubiola Espinós, Leandre Cervera Astor i figures destacades del món cultural com Josep Vicenç Foix i Mas, Salvador Dalí, Sebastià Gasch Carreras, Lluís Sert i Lopez, Josep Torres Clavé, Ferran Soldevila Zubiburu, etc. Es caracteritzà pel recolzament a la millora de la docència clínica i a la catalanització de la universitat (13).

Després del 6 d'octubre del 1934, amb les restriccions governatives de la censura, apareix una segona etapa del "Butlletí" (Biblioteca Fundació Uriach).

17. L'Estudiant

Revista que no hem vist, esmentada al Butlletí de l'Agrupament Escolar, del 1929, núm. 1, pàgina 28.

18. Germà

Revista que no hem vist, esmentada al Butlletí de l'Agrupament Escolar, del febrer de 1930.

SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX

Dins la llarga nit del franquisme i l'autarquia intel·lectual, subjectes a un fort control ideològic, les publicacions dels estudiants es refugiaren en els aspectes humorístics,

per compensar la grisor i el silenci imposats pel règim. Sense continuïtat, cada promoció fa la seva revista, en castellà.

19. El Cobayo

Format 320 x 220 mm. “*El Cobayo*” (Biblioteca Fundació Uriach) “*Boletín de la promoción médica 1951*”, sortí el primer número el desembre de 1950, el núm. 2 el gener de 1951, i el núm. 4 el febrer del 1951. Tenia 8 pàgines. Amb entrevistes, humor, caricatures, anuncis comercials, mots encreuats, etc. Entre els redactors i trobem a J. Esquerdo, E. González Monclus, Gonçal Lloveras, Victor Marí, J. Agustí, Carles Ballús i alguns pseudònims: Crònicor, Micro-Tomo.

20. El Gran Galeoto

“*El Gran Galeoto*” pertany a la promoció del 1952. Revista estudiantil del “*Sindicato Español Universitario*” (conegut amb les sigles: S.E.U.). Hi col·laborà el futur metge naturista Joan Circuns Espelt.

21. La Ránula

Pertany a la promoció del 1953. No hem pogut consultar aquesta revista.

22. Sinapsis

“*Sinapsis*” fou publicada entre 1967–1969. No hem pogut consultar-la.

23. Tribuna

Als inicis de la democràcia, el 1976, apareix “*Tribuna 4*” (Biblioteca del Pavelló de la República, Universitat de Barcelona), revista bilingüe, promoguda pels estudiants del quart curs de la Facultat. Sembla que en sortiren quatre números fins a final del curs 1975-1976. El número 2, recull una entrevista realitzada al degà de la Facultat Dr. Obiols, en castellà i sense autor. La resta són notícies i passatemps. El número 3 és del mes de maig, amb també 12 pàgines, en què apareix un “Document Informatiu” en què es reclama la necessitat d’una nova Facultat de Medicina i un nou hospital Clínic.

Al curs següent, continuà com a “*Tribuna*” de la Facultat de Medicina. El número 1, és de desembre de 1976 i fa referència a la massificació de la Facultat i a la consulta sobre la reforma política o “referèndum”, així com a la taula rodona dels estudiants en el X Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana a Perpinyà. L’exemplar de febrer de 1977, sense núm. 6, presenta com a objectiu “la normalització del català a la Universitat”. El núm. 7, correspon a març de 1977 i s’afegeix a la demanda “Volem l’Estatut” i recull dos reportatges, un sobre l’ONG sanitària “*Medicus Mundi*” i l’altre sobre l’Asil del Parc.

24. Bilis

Format 220 x 160 mm. Aquesta revista aparegué el 1981 (Unitat d'Història de la Medicina, Universitat de Barcelona). El 23 d'abril de 1983 surt el núm. 2 d'una nova època, amb 40 pàgines. El consell de redacció era format per: Francesc Oliva, Carles Torner, Ernest Vinyoles, Francesc Mateu, Maite Angulo i Dolores Navarro. Parlen de la visita a la Facultat del nou ministre de Sanitat, Ernest Lluch, i de la ponència presentada al Congrés Nacional d'Educació Mèdica per alumnes d'aquesta Facultat, sobre el "*numerus clausus*".

Al gener del 1984 apareix el núm. 3, corresponent al segon any. Format tipus diari, de 390 x 280 mm. de només quatre pàgines i amb un consell de redacció format per Pep Pelfort, Isa Masiques, Marta Segú, Francesc Mateu, Joan Casals, Albert Alier i Antonio Asensio.

25. El Còlic Anònim

Format 300 x 220 mm. El primer número de "*El Còlic Anònim*" (Unitat d'Història de la Medicina, Universitat de Barcelona), apareix el 23 d'abril de 1990 i passà per diferents etapes. El núm. 2, del segon any, es de 1991 i parla dels preparatius de guerra entre Bush pare i Sadam Husein. També fa referència al programa Erasmus.

El número 3 de maig de 1994, tercera època, parla del nou Pla d'Estudis per a la Facultat per Pere Domingo i Salvany.

La IV època de la revista, torna a començar pel número 1, sense data. Equip de redacció: Mireia Fàbregas, David Miramanda, Tomàs Morales i Francesc Fina.

El núm. 4, és de l'octubre del 1996, parla sobre les assignatures optatives i el cannabis. El núm. 5, és de l'abril del 1997 i presenta "*La historia clínica de un estudiante que un día serà médico*".

26. Pandèmia

Format 210 x 145 mm. El 2005 va sortir "*Pandèmia*" amb el subtítol de "La revista dels estudiants de medicina UB", en la mateixa línia humorística. El núm. 1 es de desembre, el segon de març 2006 i el tercer de maig del mateix any. Disposava d'un equip de redacció en el que ja predominen les noies: Iñaki Alegría, Irene Bachero, Aaron Jodar, Elena León, Bea Lorente, Natàlia Mas, Juanma Pericàs, Pau Pericàs, Àlex Pujol, Judith Solé, Albert Vendrell i Laura Ventura.

En aquesta nota no hi hem inclòs revistes dels estudiants universitaris on no hi van participar d'una manera directa els estudiants de la Facultat de Medicina de la U.B. Amb tota probabilitat ens haurem deixat més d'una capçalera. Agraïrem la col·laboració dels lectors per completar aquest treball.

REFERÈNCIES

1. Calbet, J.M. i Ausín, J.L.: "L'Acadèmia d'estudiants de Medicina (Barcelona, 1845-1850)" (Barcelona, Seminari Pere Mata, U.B., 2006, pàg. 41).
2. Ausín Hervella, J.L.: "Dr. Giné i Partagàs (1836-1903). En homenatge" (Barcelona, Gràfiques Olsa, 2003, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona).
3. La Independencia Médica, 11 de març de 1880.
4. Calbet J.M.; Ausin JL.: Idem citat. p 20.
5. Boletín de la Clínica Oftalmológica, 1886, febrer, p.160.
6. Grañena Batista A.: "Notas biográficas y obra del doctor Francisco Gallart Monés" (Barcelona, 1969).
7. Torrent J.; Tasis R.: "Història de la Premsa Catalana" (Barcelona, Editorial Bruguera, 1966, Volum I, pàg. 440).
8. Torrent J.; Tasis R. (Ob. cit, pàg. 447).
9. Gaceta Médica Catalana, 15-XII-1907 i març 1909, p 239.
10. Givanel i Mas, Joan: "Bibliografia catalana. Premsa. Vol. I" (Barcelona, Institució Patxot, Impremta Altés, 1931, pàg. 337).
11. Torrent J.; Tasis R. (Ob. cit., pàg. 687).
12. Ausin JL i Calbet JM.: "Félix Martí Ibáñez i l'Institut de Medicina Pràctica (1931-1938)". (Gimbernat, 2000, núm. 34, pàg. 181-198).
13. Corbella J. ; Domènech E.: "Notes sobre l'Agrupament Escolar de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i el seu Butlletí (1929)". (Gimbernat, 1994, núm. 21, pàg. 109-116).

